

I Kryssarklubbens tidskrift "På Kryss" kunde vi, i frågespalten, läsa om Hästvoms röda skönheter. Med väckt nyfikenhet vände vi oss till familjen Sandmark, som i många generationer bott på ön, för att låta våra läsare ta del av...

Näckrosorna på Hästvom

Text & foto: Linn Sandmark

Som liten kommer jag ihåg att det var något alldeles speciellt att gå en promenad ända bort till näckrosdammen på Hästvom. Varje gång jag nådde mitt mål, så låg de alltid där i den lilla dammen och lyste mot mig med sin rosa-röda kraft. Jag visste att de var de vackraste blommorna jag någonsin sett och att det var absolut förbjudet att plocka dem och ge dem till mamma. Men vad jag inte visste, var att de var väldigt sällsynta och att de är blommor som vanligtvis bara förekommer söderut, som i Frankrike, där

stora konstnärer som Monet målade av dem från sin trädgård i Giverny utanför Paris.

Detta berättade pappa en kväll när vi gick vår vanliga promenad till näckrosdammen. Han berättade att de här näckrosorna som har röd färg är från Europa, och att de för första gången hittades 1856 av botanikern Bernhard Källmark i sjön Fagertjärn i Tiveden. Att de är röda tror inte många, eftersom de flesta bara har sett den

vita eller den gula sorten. Den röda är väldigt sällsynt, vilket jag inte tycker eftersom jag har sett röda näckrosor varje sommar i hela mitt liv. Men tydligen är de här röda näckrosorna en mutation av den vita näckrosen, som ägde rum i Tiveden för länge sedan. På så sätt finns de naturligt också här i Sverige och inte bara i Latinamerika.

Pappa visade mig också en artikel som stod i Kryssarklubbens tidning På kryss som handlade om näckrosorna på några öar i Bohuslän, och i vilken författaren undrade om någon visste hur de röda näckrosorna kommit ut till öarna?

Jag frågade farfar om han visste något om det och han berättade att näckrosorna kom till Hästvom via en tandläkare och fritidsseglare från Tjörnekalv som på eget initiativ planterade dem på Hästvom. Hästvom är inte den enda ön i Fjällbackas skärgård som har näckrosor, även Dyngö och Florö har de vackra blommorna. Men de är planterade av Nils Silverschiöld, som förutom läkare var en passionerad botaniker som skapade en fantastisk trädgård på sin egen ö Florö, under förra delen av nittonhundratalet.

Näckrosor har säkert gjort många människor glada. Det är väl därför som folk rycker ut dem ur dammen med jämna mellanrum, för att sedan ha dem som prydnad. Visst är det lockande att plocka dem när de simmar sådär nära intill stenkanten, och visst är de vackra. Men låt dem vara vackra, där de växer. De dör så snabbt om man bryter dem.

Farfar berättade också om hur man använde dammen på Hästvom när han var liten. Då hade man en lite mindre brunn än idag och det var ganska ofta vattenbrist på sommaren. Om det var en torr sommar fick de ofta hämta vatten på Kalvö, eller Dyngö, vilket ju måste ha varit väldigt jobbigt.

Ännu jobbigare måste farfars mamma ha haft det när hon skulle tvätta, särskilt mattor, sängkläder och sådant. Istället för att släpa tvätten över klipporna bar hon ned den till ekan och rodde bort till kanalen på östsidan. Där lade hon fast ekan i resterna av den gamla bryggan där vår sjöbod, den nordligaste i hamnen på Hästvom, stod en gång i tiden. Därifrån bar hon upp tvätten till dammen och tvättade den där. Hon hade med sig ett brandjärn, en trefotad järnställning, som hon satte över en öppen eld där hon kokade upp vattnet och tvättade tvätten. Sedan sköljde hon den i dammen.

Än värre var det när hon tvättade trasmattor. Gammalfarmor var noga med att det skulle bli fint, så efter att ha tvättat mattorna bar hon ned dem, våta och tunga till tilläggningsplatsen och sköljde dem i havsvatten. Det gjorde att färgerna blev klarare. När hon sköljt dem i havet bar hon upp dem igen till dammen för att skölja dem i sötvatten, för om man inte gjorde det torkade de nästan aldrig. Saltvatten torkar långsammare än sötvatten av någon anledning.

Jag har funderat lite på om hon tyckte att näckrosorna var i vägen för tvätten när de började sprida sig i dammen, men jag tror inte det. Farfar har sagt att hon tyckte väldigt mycket om blommor och hade en egen lite berså med blommor som hon skötte om och glädde sig åt.

Men jag tänker på gammalfarmor varje gång jag sätter på vår tvättmaskin hemma. Jag lärde mig ganska nyligen att använda den och jag tycker att det är tillräckligt jobbigt att tvätta, hänga upp tvätt, stryka osv. Tänk då hur det var för henne när hon dessutom fick släpa tvätten över halva ön! Men på sommaren hade hon förstås näckrosorna att titta på. Det har inte jag i vår tvättstuga. Annat än på bild... ■

